

Remissvar – EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028-2024 (L1)

Örebro universitet har valt att lämna synpunkter på nedanstående förordningar och artiklar.

EUR-Lex – 52025PC0552 – SV – EUR-Lex

1. Stöd för förenkling av administrativa processer

Örebro universitet välkomnar initiativ för att förenkla administrativa rutiner, inklusive åtgärder för att hantera nationellt införda regler som går utöver EU-nivåns krav.

Kontext:

- *Efterhandsutvärderingar/kontroller av ändamålsenligheten med befintlig lagstiftning – sida 4.* Förenklingsåtgärder som infördes under programperioden 2014–2020 har lett till en viss minskning av bördorna, men det finns utrymme för ytterligare förenkling..... Nationellt införda regler som går utöver kraven på EU-nivå (nationell överreglering) bidrar dock fortfarande till att komplicera genomförandet av Eruf och Sammanhållningsfonden.

2. Främja synergier mellan EU:s finansieringsinstrument

Örebro universitet stödjer insatser för att stärka samordningen mellan EU:s finansieringsinstrument och politikområden, för att säkerställa bättre samverkan mellan ERUF, Sammanhållningsfonden, Horisont Europa och andra program.

Kontext:

- *Förenlighet med befintliga bestämmelser inom området – sida 1* Eruf och Sammanhållningsfonden kommer att samverka med och fullständigt komplettera övriga politikområden inom ramen för de nationella och regionala partnerskapsplanerna, och därigenom främja synergieffekter mellan dessa politikområden...
- *Förenlighet med unionens politik inom andra områden – sida 1* Sammanhållningspolitiken eftersträvar synergieffekter och samstämmighet med relevanta EU-instrument och EU-politikområden, särskilt Europeiska konkurrenskraftsfonden, Horisont Europa, Fonden för ett sammanlänkat Europa och Europa i världen.

3. Harmonisering av finansieringsregler mellan EU-program

Örebro universitet tillstyrker initiativ för att harmonisera finansieringsregler mellan EU-program för att förenkla deltagande och minska den administrativa bördan.

Kontext:

- *Proportionalitetsprincipen – sida 4* Förslaget syftar också till att öka de tidigare förenklingsinsatserna genom att ytterligare ena och konsolidera reglerna.

EUR-Lex – 52025PC0559 – SV – EUR-Lex

EU-kommissionens förslag går ut på att slå samman dagens olika stöd ifrån EU:s budget till ett gemensamt system under ett gemensamt regelverk. Detta innebär alltså inrättandet av en ny EU-fond där varje medlemsland utformar en plan (nationell och regional partnerskapsplan) som sedan måste godkännas av Kommissionen. Syftet med förslaget är enligt Kommissionen att skapa en EU-budget som är mer resultatinkriktad, mer flexibel och enklare att hantera jämfört med dagens system.

Det bör understrykas att vi ännu inte vet med säkerhet hur detta förslag faller ut i praktiken, dels därför att det är ett kommissionsförslag som ska genomgå en förhandlings- och beslutsprocess, dels därför att det slutgiltiga beslutet sannolikt kommer att innebära en grundläggande förändring av EU:s fondsystem med svårbedömda konsekvenser, vilket vi berör i denna remiss. Nedanstående reflektioner är alltså endast baserade på det nuvarande förslagets innehåll och möjliga konsekvenser. Remissen diskuterar tänkbara konsekvenser - både potentiella möjligheter och risker – i relation till centrala värden som demokrati, transparens, ansvarsutkrävande och handlingskraft.

Förslagets potentiella möjligheter:

1. Att slå samman dagens olika fonder till en enda bör rimligtvis skapa en potential för större **handlingskraft och flexibilitet**. Detta kan framstå som en rimlig prioritering i dagens politiska läge där stora förväntningar finns på EU att leverera lösningar på stora samhällsproblem och utmaningar. Några exempel på detta är behovet av bättre konkurrenskraft, klimatkrisen, stödet till Ukraina samt EU:s nya försvarsfond.
2. Sammanslagningen av olika fonder till en kan sannolikt leda till mindre fragmentering, bättre överblick och därmed ökad möjlighet till **insyn och ansvarsutkrävande**.
3. Att överlåta en stor del av utformningen av fonden till nationell nivå innebär en decentralisering av beslutsfattande till nationell nivå där kunskapen om vad som är lämpligt och rimligt rimligtvis är högre. Mediabevakningen på nationell nivå är dessutom starkare än på EU-nivå eller regional nivå vilket sannolikt innebär större möjligheter för transparens och ansvarsutkrävande. Sammantaget skulle detta kunna innebära en **tydligare demokratisk förankring**.

Förslagets potentiella risker:

1. Förslaget innebär en risk för att hela grundtanken med EU:s gemensamma budget, alltså en gemensam EU-vision urvattnas. I stället kan det uppstå en situation där varje medlemsland använder EU-budgeten för egna nationella visioner som dessutom kan användas för att gynna sittande regeringars popularitet. Sammantaget riskerar förslaget att **försvaga sammanhållningen i EU** och ersättas av mer kortsiktig nationell egoism.
2. Intressen och kunskaper på regional och lokal nivå samt inom jordbruket riskerar att förbises genom att mer inflytande flyttas till den nationella nivån. Det är oklart i vilken grad det kommer finnas insyn och transparens i det nya systemet. Paradoxalt nog kan förslaget leda till **mer centralisering** av makt medan idén om regionernas Europa riskerar att undermineras. Det är därför av stor vikt att hänsyn tas till subsidiaritetsprincipen i både utformningen och genomförandet av detta förslag.
3. När ett nytt system ska ersätta ett tidigare system finns en risk att **viktiga erfarenheter och kunskaper går till spillo**. Här finns också en risk för att frågor om lantbruk och regional utveckling får en lägre prioritet när andra tunga frågor konkurrerar om uppmärksamheten.

4. Att överlåta en stor del av hanteringen till nationell nivå innebär en risk för en obalans inom EU när det gäller implementeringen, där fattigare medlemsstater med svagare administrativ kapacitet kan få **problem att planera och leverera enligt målsättningarna**.

Det kan alltså konstateras att Kommissionens förslag har både potentiella möjligheter och risker. Med tanke på att EU idag står inför stora utmaningar både internt (t.ex. klimatanpassningen, konkurrenskraft, hantera skulden efter Corona-fonden) och externt (hantera ökande säkerhetspolitiska hot samt stöd till Ukraina) är Örebro universitet positiv till ett försök att effektivisera hanteringen av EU:s budget, vilket detta förslag i hög grad handlar om. Det är dock avgörande att förslaget med nationella och regionala partnerskapsplaner (1) har tydliga rutiner för insyn och inkludering av regionala perspektiv i arbetet och (2) har en tydlig process där Kommissionen verkligen granskar att de nationella planerna stämmer överens med EU:s övergripande mål och prioriteringar och inte bara blir en räckta nationella "önskelistor". Sammantaget handlar det om en avvägning mellan olika värden som effektivitet, måluppfyllelse, insyn, dialog och hänsyn till den rikedom av erfarenhet och kunskap som redan etablerats på framför allt regional nivå.

Avslutningsvis är det viktigt att påpeka att vi ännu inte vet i detalj hur detta förslag kommer att genomföras i praktiken. Kommer det att handla om att Kommissionen har separata dialoger med varje medlemsstat angående dess partnerskapsplan eller kommer det snarare att arrangeras konferenser med samtliga medlemsstater och dess regioner samt Kommissionen där man kan lära av varandra och lyfta fram bra exempel? En viktig positiv aspekt av EU-samarbetet är just möjligheten till dialog mellan olika aktörer ifrån olika nivåer och den lärandeprocess detta kan innebära. Örebro universitet ser gärna att både utformningen samt genomförandet av förslaget tar hänsyn till detta.

Remissvaret är utarbetat av Grants Office och Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap vid Örebro universitet.